TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto

TSV/4039/2024

2.5.2024

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 19.4.2024 (HE 24/2024 vp)

Tietosuojavaltuutetun toimiston kirjallinen asiantuntijalausunto.docx

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi maakaaren, kaupanvahvistajista annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 24/2024 vp). Esityksessä ehdotetaan muun muassa maakaareen erityissäännöstä, jolla poikettaisiin hallintolain 53 f §:n mukaisesta automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä eräissä kirjaamisasioissa (MK 6:9 a §).

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Automaattisen päätöksenteon käyttöönottamisen ja/tai laajentamisen myötä julkishallinnon resursseja voitaisiin kohdentaa monimutkaisempiin ja yksilöllistä harkintaa vaativiin tapauksiin. Asiat, jotka esityksen mukaisesti käsiteltäisiin automaattisessa päätöksenteossa, ovat nähdäksemme luonteeltaan sanottuun menettelyyn soveltuvia. Esityksessä on kuitenkin edelleen merkittäviä puutteita henkilötietojen suojan edellyttämiin suojatoimiin liittyen. Suojatoimien osalta on joiltain osin kysymys automaattista päätöksentekoa koskevan yleislain hallituksen esitykseen HE 145/2022 vp liittyvästä asiasta. Kiinnitämme lisäksi huomiota siihen, että hallituksen esityksestä ei ilmene, että palautteena esityksen sivulla 71 esitetty näkemys yleisen tietosuoja-asetuksen sisällöstä on nimenomaan yleisen tietosuoja-asetuksen noudattamista valvovan viranomaisen tulkinta. Tämä tulkinta perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen tekstiin ja Euroopan tietosuojaneuvoston edeltäjän 29 artiklan mukaisen työryhmän (jäljempänä Euroopan unionin tietosuojatyöryhmä) ja kaikkien eurooppalaisten valvontaviranomaisten yhteiseen näkemykseen asiasta. Tietojemme mukaan nyt käsillä olevassa asiassa on kysymys ensimmäisistä erityislaeista, jossa oltaisiin poikkeamassa hallintolain 53 f §:n mukaisesta automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä. Näin ollen nyt käsillä olevasta säädösvalmistelusta ja siitä kertyvästä lainvalmisteluaineistosta sekä esitöistä muodostunee malli muulle tulevalle lainsäädännölle, mistä johtuen on erityisen tärkeää, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetty otetaan asianmukaisesti huomioon.

Alkuun todettakoon työryhmän mietinnöstä annetussa lausunnossamme jo todettu. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa säädetysti pääsääntönä on, että sellaiset täysin automatisoidut yksittäispäätökset, joilla on rekisteröityä koskevia oikeusvaikutuksia tai jotka vaikuttavat häneen vastaavalla tavalla merkittävästi, ovat yleisesti kiellettyjä. Tästä säännöstä on

kuitenkin poikkeuksia. Jos jotakin näistä poikkeuksista sovelletaan, on toteutettava toimenpiteitä, joilla suojataan rekisteröidyn oikeudet ja vapaudet sekä oikeutetut edut.

Automatisoituja päätöksiä voidaan mahdollisesti tehdä 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla, jos tällaisten päätösten tekeminen on hyväksytty unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tällöin tässä lainsäädännössä on vahvistettava myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Korostettakoon, että yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdassa säädetysti rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohta puolestaan edellyttää, että säädettäessä automaattisesta päätöksenteosta jäsenvaltion lainsäädännössä, myös siinä vahvistetaan asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa todetusti automaattiseen päätöksentekoon olisi aina sovellettava asianmukaisia suojatoimia, joihin olisi kuuluttava muun muassa oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen.

Henkilötietojen suojan edellyttämistä suojatoimista

Nyt lausuttavana olevan esityksen mukaan asioita päätettäisiin automaattisesti vain silloin kun asia ei edellytä tapauskohtaista harkintaa. ***Korostamme, että tällä ei kuitenkaan voida perustella rekisteröidyn oikeuksien rajoittamista ja asianmukaisten henkilötietojen suojaa koskevien suojatoimien puuttumista. On sinänsä selvää, että automaattinen päätöksenteko soveltuu ainoastaan tilanteisiin, joissa tapauskohtainen harkinta ei ole tarpeellista. Tämä seikka voidaan siten ottaa huomioon ainoastaan arvioitaessa, soveltuuko asia ylipäätään päätettäväksi automaattisesti. Henkilötietojen suojaa koskevat rekisteröidyn oikeudet tulee ottaa asianmukaisesti huomioon lainsäädännössä tässäkin tapauksessa.***

Nyt arvioitavana olevassa hallituksen esityksessä on perusteltu hallintolain 53 f §:n mukaisesta automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä poikkeamista myös sillä, että esityksessä tarkoitettuihin eräisiin kirjaamisasioihin ei liity profilointia eikä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Korostamme, että tälläkään seikalla ei kuitenkaan voida perustella rekisteröidyn oikeuksien rajoittamista ja asianmukaisten henkilötietojen suojaa koskevien suojatoimien puuttumista.

Ehdotettavaa lainsäädäntöä tulisi nähdäksemme arvioida vielä tarkemmin suojatoimien osalta, sillä yleinen tietosuoja-asetus ei sisällä näiden rekisteröidyn suojaksi edellytettävien toimien osalta kansallista liikkumavaraa, jonka perusteella yleisen tietosuoja-asetuksen takaamia rekisteröidyn oikeuksia olisi mahdollista rajoittaa tai heikentää.

Nyt lausuttavana olevan esityksen mukaan tarkoituksena on automatisoida vain hakijan vaatimuksen mukaisesti ratkaistavia, myönteisiä kirjaamispäätöksiä, joiden osalta asianosaisilla ei ole erityistä oikaisuvaatimusmahdollisuutta edellyttävää oikeussuojan tarvetta. Esityksessä tätä perustellaan sillä, että keskeinen yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan

taustalla oleva tavoite on ihmisen suojaaminen sellaiselta automaattiselta päätöksenteolta, jossa hänen ominaisuuksiaan arvioidaan virheellisillä perusteilla ilman ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa tähän arvioon. Kun asianosaisen vaatimus hyväksytään vaaditulla tavalla, ei asianosaisella voida esityksen mukaan katsoa olevan tietosuojaoikeudellisen suojan tarvetta saada päätöstä ihmisen käsiteltäväksi.[1] Emme yhdy tähän näkemykseen. ***Mainitun tavoitteen lisäksi 22 artiklan mukaisilla rekisteröidyn oikeuksilla pyritään varmistamaan rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen myös muissa kuin edellä mainituissa tilanteissa. Hallituksen esityksessä on jätetty arvioimatta, millä tavoin rekisteröidyn oikeudet tulisivat toteutumaan esimerkiksi häiriötilanteissa.***

Tässä yhteydessä viittaamme hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp) antamaamme lausuntoon. Mainitussa lakiehdotuksessa on esitetty, että erityislailla olisi mahdollista poiketa rekisteröidyn oikeudesta vaatia ihmistä tekemään häntä koskevaa päätöstä. Kansallisella erityislailla katsotaan täten voitavan sivuuttaa yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt automatisoituun päätöksentekoon liittyvät edellytykset. Kuten olemme jo automatisoitua päätöksentekoa koskevan yleislain valmistelun yhteydessä tuonut esille, yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa on täsmennetty yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan kansallisen harkintamarginaalin käyttämisen edellytyksiä (rekisteröidyllä tulee olla oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn), eikä kansallisella lailla voida säätää oikeutta poiketa tästä edellytyksestä.

Poikkeaminen johtaisi siihen, että kansallisessa erityislaissa ei olisi asianmukaisia toimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Kuten automatisoitua päätöksentekoa koskevan yleislain hallituksen esityksen alussakin on todettu, automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä kansallisesti säädettäessä tulee huolehtia siitä, että sääntely on kokonaisuudessaan yhteensopivaa yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa ja että siinä vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.[2]

Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä on korostettu, että yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan säännösteksti ei sellaisenaan sisällä viittausta saman artiklan 2 kohdan b alakohtaan. Tästä on esitetty seuraavan se, että yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan sanamuoto poikkeaisi asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa todetusta.[3] Pidämme tällaista hallituksen esityksessä esitettyä tulkintaa erittäin ongelmallisena, sille ei ole esitetty yleisestä tietosuoja-asetuksesta johdettavissa olevia perusteluja eikä mitään muitakaan perusteluja. Tällaisia perusteluja ei ylipäätään ole johdettavissa yleisestä tietosuoja-asetuksesta, Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoista tai ratkaisukäytännöstä eikä myöskään Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdassa säädetty ei poikkea asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa todetusta. Se, että yleiseen tietosuoja-asetukseen on otettu erillissäännös yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdissa tarkoitetuissa tapauksissa edellytettävistä suojatoimenpiteistä, ei kääntäen

[1] HE 24/2024 vp, s. 47.
[2] HE 145/2022 vp, s. 5.
[3] HE 24/2024 vp, s. 46.

tarkoita, että saman artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa vaatimus ihmisen osallistumisesta ei olisi velvoittava taikka että se poikkeaisi edellä tarkoitetusta perustelukappaleesta.

Vaikka Euroopan unionin asetusten johdanto-osien perustelukappaleet eivät sellaisenaan ole suoraan velvoittavia, on asetuksia lähtökohtaisesti tulkittava niiden valossa.[4] Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa todetusti *[t]ällaiseen käsittelyyn olisi kuitenkin aina sovellettava asianmukaisia suojatoimia, joihin olisi kuuluttava käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös*. Perustelukappaleen sanamuodon perusteella on selvää, että ihmisen tietojen käsittelemiseen osallistumisen vaatiminen on tarkoitettu suojatoimeksi myös silloin, kun käsittelystä on säädetty jäsenvaltion lainsäädännössä. Ehdotettu sääntely ei siten täytä yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan salliman kansallisen harkintamarginaalin edellytystä asianmukaisista suojatoimista. Käsiteltävänä oleva ehdotus ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen.

Arvioinnissa on otettava huomioon myös Euroopan unionin tietosuojatyöryhmän automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista antamat suuntaviivat (WP 29 Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä, WP251rev.01). Mainituissa suuntaviivoissa on otettu kantaa asianmukaisiin suojatoimiin. Suuntaviivoissa on todettu, että *[j]os käsittely perustuu 22 artiklan 2 kohdan a tai c alakohtaan, 22 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että rekisterinpitäjät toteutettavat asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa käsittely hyväksytään, on vahvistettava myös asianmukaiset suojaamistoimenpiteet.*[5]

Heti seuraavassa kappaleessa puolestaan on jatkettu toteamalla, että *[t]ällaisiin toimenpiteisiin olisi sisällyttävä ainakin keino, jonka avulla rekisteröity voi vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, ilmaista näkemyksensä ja riitauttaa päätöksen.*[6] Tämä osoittaa, että myös Euroopan unionin tietosuojatyöryhmä on katsonut ihmisen osallistumisen vaatimisen koskevan paitsi yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdassa säädettyä että myös saman artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä. Euroopan unionin tietosuojatyöryhmä on korostanut ihmisen osallistumisen olevan keskeinen osatekijä.[7]

Kiinnitettäköön tässä yhteydessä vielä huomiota yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan sanamuotoon. Artiklan 1 kohtaa ei sovelleta*, jos* päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai *jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi*. Lienee selvää, että yleisen tieto-

[4] Ks. esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-454/18, kohta 71 ja Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-203/15, kohta 87.
[5] WP 29 Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä, WP251rev.01, s. 29.
[6] WP 29 Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä, WP251rev.01, s. 29.
[7] WP 29 Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä, WP251rev.01, s. 29.

suoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohta tulee sovellettavaksi, mikäli automatisoitu yksittäispäätös perustuu sellaiseen jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa ei ole vahvistettu asianmukaisia suojatoimenpiteitä. Tästäkin johtuen suojatoimenpiteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kuten tietosuojavaltuutettu on esimerkiksi lausunnossaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi todennut, voidaan esittää perusteltuja epäilyksiä siitä, täyttääkö oikaisuvaatimus ylipäätään edellytystä luonnollisen henkilön suorittamasta tietojen käsittelemisestä, sillä tiedot on jo oikaisuvaatimusvaiheessa kertaalleen käsitelty. Heikennykset rekisteröidyn oikeuksiin tästä jo lähtökohtaisesti rajatapauksena pidettävästä oikeussuojakeinosta eivät täyttäisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia edellytyksiä rekisteröidyn oikeuksista nyt tarkasteltavana olevassa tilanteessa. Viittamme tässä yhteydessä vielä perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 81/2022 vp, jossa perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota juuri yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan sääntelyyn oikeudesta vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö.

Tämän osion lopuksi toteamme vielä, että hallituksen esityksen perusteella ei ole aivan selvää, mitkä olisivat ne vaihtoehtoiset, asianmukaiset suojatoimet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi, jotka lainsäädännöllä vahvistettaisiin. Esityksessä toki on mainittu yleislainsäädännön mukaiset oikeussuojaedellytykset.[8] Lienee kuitenkin selvää, että pelkästään yleislainsäädännön noudattamista ei voida pitää tältä osin riittävänä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetysti jäsenvaltion lainsäädännössä on vahvistettava myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Kiinnitämme tässä yhteydessä erityisesti huomiota siihen, että edellytykset, joiden perusteella voidaan katsoa, että sanottu henkilötietojen käsittely soveltuu automaattiseen päätöksentekoon, eivät ole yleisessä tietosuoja-asetuksessa edellytettyjä suojatoimia.

Käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle

Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta aiemmin jo toteamamme vaikuttaisi jokseenkin otetun huomioon hallituksen esityksessä. Sanotusta huolimatta katsomme, että ainoastaan viittausta yleisen tietosuoja-asetuksen artikloihin ei voida pitää riittävänä. Katsomme, että automaattisen päätöksenteon kohdalla informoinnin ajankohta, esittämistapa ja minimisisältö tulisi nostaa perusteluissa esiin.

Hallituksen esityksessä on todettu, että rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään yleisen tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Edelleen on todettu, että rekisterinpitäjän on informoitava rekisteröityä automaattisesta päätöksenteosta. Esityksessä on informoinnin osalta viitattu automaattista päätöksentekoa koskevan hallinnon yleislainsäädännön eduskuntakäsittelyn yhteydessä esitettyyn.[9] Lakien täytäntöönpanovaiheessa tulee huolehtia siitä, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt vaatimukset tietojen antamisesta rekisteröidylle täyttyvät ja että tiedot annetaan rekisteröidylle oikea-

[8] HE 24/2024 vp, s. 62.
[9] HE 24/2024 vp, s. 49.

aikaisesti. Tässä yhteydessä on edelleen viitattava perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 81/2022 vp, jossa perustuslakivaliokunta on korostanut rekisteröidyn jälkikäteisen informoinnin olevan riittämätöntä. Perustuslakivaliokunta on edelleen yksiselitteisesti todennut rekisteröidyn etukäteisestä informoinnista säädettävän tietosuoja-asetuksen suoraan sovellettavassa sääntelyssä.

Korostamme, että rekisteröityä on informoitava helposti havaittavalla ja helposti ymmärrettävällä tavalla, selkeällä ja yksinkertaisella kielellä tiedonkeruun alkamishetkellä. Rekisteröidyn on heti menettelyn alkuvaiheessa saatava tieto siitä, että asia käsitellään automaattisessa päätöksentekomenettelyssä. Oikea-aikaisuuden edellytyksen täyttymiseksi informaatio tulee esittää rekisteröidylle oikeassa asiayhteydessä, aktiivisin toimin, käyttämällä esimerkiksi ponnahdusikkunoita.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa on säädetty siitä, mitä tietoja rekisteröidylle tulee toimittaa kerättäessä rekisteröidyltä häntä koskevia henkilötietoja. Yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 2 kohdan f alakohdan nojalla rekisteröidylle tulee antaa asianmukaisen ja läpinäkyvän käsittelyn takaamiseksi tieto automaattisesta päätöksenteosta, kun rekisteröidyn henkilötietoja saadaan. Yleisen tietosuoja-asetuksen 14 artiklassa puolestaan säädetään toimitettavista henkilötiedoista, kun tietoja ei ole saatu rekisteröidyltä. Todettakoon, että korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisullaan KHO:2023:81 vahvistanut sen, että yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan ilmaisu ”tietojen toimittaminen” edellyttää rekisterinpitäjältä aktiivisia toimenpiteitä.

Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja

Nyt lausuttavana olevassa esityksessä on muun muassa todettu, että asianosaisen oikeus vaatia oikaisua automaattisesti ratkaisusta asiasta siten, että vaatimus käsitellään ihmisen toimesta, on vaikea sovittaa yhteen massaluontoisena asiakirjamenettelynä toteutettavaan kirjaamisprosessiin. Edelleen on esitetty todennäköistä olevan, että oikaisuvaatimuksen mahdollisuuden järjestämisestä seuraisi tarpeettomia kustannuksia. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklaan, jossa on säädetty sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta.

Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja velvoittaa kaikkia rekisterinpitäjiä riippumatta siitä, miten laajaa tai monimutkaista käsittely on. Keskeisenä velvoitteena on sellaisten asianmukaisten toimenpiteiden ja tarvittavien suojatoimien toteuttaminen, joilla taataan tietosuojaperiaatteiden ja siten rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien täytäntöönpano sisäänrakennetusti ja oletusarvoisesti.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklan 1 kohdassa säädetysti rekisterinpitäjien on otettava sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja huomioon ajoissa uutta henkilötietojen käsittelytoimea suunnitellessaan. Kustannus-hyötysuhteen kannalta olisi rekisterinpitäjän edun mukaista ottaa sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja huomioon mieluummin aikaisemmin kuin myöhemmin, sillä jo suunniteltujen käsittelytoimien muuttaminen myöhemmin voi olla haasteellista ja kallista. Tietosuojasääntelyn asianmukaisesti huomioon ottavaan ratkaisuun on mahdollista päästä kustannustehokkaasti, kun lain asettamat reunaehdot otetaan huomioon

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

jo suunnitteluvaiheessa. Edelleen on todettava, että asiassa on erotettava rekisteröidyn oikeussuojan tarve kulloinkin kysymyksessä olevassa aineellisoikeudellisessa kirjaamisasiassa ja automaattisessa päätöksenteossa. Vaikka automaattisen päätöksenteon seurauksena syntyvä kirjaamisratkaisu olisikin luonteeltaan sellainen, että rekisteröidyn oikeussuoja ei vaarannu (eli vaikka itse kirjaamisasiassa ei olisi oikeutta esittää oikaisuvaatimusta), ei tästä seuraa, että sama johtopäätös olisi mahdollista tehdä myös automaattisesta päätöksenteosta. Nyt kysymyksessä olevilla suojatoimilla pyritään varmistumaan siitä, että rekisteröidyn henkilötietojen käsittely on asianmukaista, kun itse aineellisoikeudellinen ratkaisu perustuu automaattiseen käsittelyyn.

Lopuksi

Viitattakoon lopuksi vielä Euroopan parlamentin maaliskuussa 2024 hyväksymään tekoälysäädökseen, jossa on korostettu ihmisen toimijuutta ja ihmisen suorittamaa valvontaa. Kiinnitämme tässä yhteydessä erityisesti huomiota siihen, että sanotun asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa on lueteltu ne alat, joilla käytetyt tekoälyjärjestelmät ovat suuririskisiä. Oikeudenhoito ja demokraattiset prosessit on tällainen ala. Tässä yhteydessä on viitattu muun muassa tosiseikkojen ja lainsäädännön tutkimiseen ja tulkintaan, kuten myös lainsäädännän soveltamisesta konkreettisiin tosiseikkoihin. Nähdäksemme nyt arvioitavana olevassa esityksessä on kysymys nimenomaan lainsäädännön soveltamisesta konkreettisiin tosiseikkoihin. Kuten edellä mainitusta käy ilmi, oikeudenhoitoon ja demokraattisiin prosesseihin liittyvä käsittely on tekoälysäädöstä säädettäessä tunnistettu suuririskiseksi. Tämä riskiarviointi olisikin syytä ottaa huomioon myös nyt käsillä olevassa säädösvalmistelussa.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Laura Varjokari
Erityisasiantuntija

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihde: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Laura Varjokari
Erityisasiantuntija
Tietosuojavaltuutetun toimisto
laura.varjokari@om.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
anu.talus@om.fi